

De faldne

Berlingskes portrætserie *De faldne* består af portrætter af de 31 danske soldater der er dræbt i Afghanistan. 'Portrætserien' er en ny genre i dansk journalistik. Den afviger fra den gængse norm i dansk journalistik der handler om at afdøde er kendte og som oftest behandles i nekrologer.

Redaktionens [udgangspunkt](#) var et ønske om at fortælle om de 'soldater, der betaler den højeste pris i krigen' bl.a. inspireret af angelsaksisk presse der 'tilsyneladende har et langt mere naturligt forhold til at skrive om faldne soldater'. Undervejs opdagede journalisterne et behov for 'at hylde eller på anden måde forholde sig til de faldne'. Den redaktionelle udfordring blev formuleret som at 'sikre en sober og respektfuld omtale af hver enkelt falden soldat'.

Efter at have læst et nyligt portræt i serien i Berlingske Tidende er det min hensigt at undersøge hvilken fortælling *De faldne* fortæller om de danske soldater der er døde i Afghanistan.

Det er min hypotese at historierne om de faldne danske soldater indeholder elementer af manipulation, dvs. at iscenesættelsen og portrættering af den døde soldat indeholder ideer om soldater, forsvaret og den danske krig i Afghanistan som tilsammen skaber en myte af heltemod og nødvendighed personificeret i portrættet af den døde soldat.

Min motivation er at anvende det litterære analyseapparat på et af disse soldaterportrætter, en non-fiction tekst. Fortællingen om Christian Raaschou med kaldenavnet Rocco der døde i Afghanistan den 31. marts 2008 blev bragt i Berlingske Tidende Søndag den 31. januar 2010.

Historien handler om en virkelig person, den bygger på kilder der har kendt soldaten, og historien er illustreret med fotos af ham, men teksten rummer tilsyneladende hverken en gåde, en konflikt eller en nyhed, og soldaten er ikke kendt af offentligheden. Derfor vil jeg søge min hypotese af- eller bekræftet gennem en analyse af fortællingen om Rocco.

Jeg læser portrættet som et stykke fortællende featurejournalistik, men det er mindre klart om der er tale om underholdning eller oplysning på trods af den tragiske anledning. Den fortællende journalistik er udbredt i USA, men stadig forholdsvis ny i Danmark, og det er første gang den anvendes som en slags nekrolog. Opgaven indledes derfor med en indkredsning af den fortællende journalistik.

I første del af opgaven vil jeg primært anvende Mikkel Hvids essay om fortællingen i journalistik og litteratur, Dalviken 2005. Derefter vil jeg præsentere Berlingskes portrætserie og portrættet af Rocco, og jeg vil anvende den litterære analyseproces fra Annemette Hejlsted 2007 på avisportrættet. Afslutningsvis vil jeg perspektivere analysen af Roccas portræt til de øvrige portrætter i serien.

Den journalistiske fortælling

Formålet med denne opgave er at undersøge hvilken betydning journalisterne og Berlingske tillægger historien om Rocco. Hvor den litterære tekst først og fremmest fortæller en historie der skal fungere for læseren, kræver den journalistiske historie også at historien forholder sig til virkeligheden. Den journalistiske fortælling skal være sand, dvs. den skal kunne dokumenteres med kilder, kendsgerninger og fakta, Dalviken 2005 s. 175.

Det er ikke nok at historien lever op til det journalistiske sandhedskriterium. Den skal også være relevant; den skal lære læseren noget aktuelt og væsentligt om den verden som omgiver læseren. Teksten skal opleves som sandsynlig, og læseren skal blive klogere, dvs. journalistikken skal være sand mod den virkelighed som den foregiver at beskrive, Dalviken 2005 s. 178.

Med sit krav om en sand beskrivelse af en objektiv virkelighed nærmer journalistikken sig den realistiske litteratur, f.eks. naturalismen i Det moderne Gennembrud og nyrealismen i 1970'erne. John Chr. Jørgensen skriver at realismen er en erkendelsesform hvis mest basale drivkraft er troen på at der findes en objektiv virkelighed, Jørgensen 1972 s. 69., og i 1979 skriver han at realismen er en 'kunstretning, som bygger på den opfattelse, at man gennem sproget kan nærme sig en sand beskrivelse af den virkelighed, der findes såvel inden for som uden for mennesket', Jørgensen 1979 s. 18.

Realistisk fiktion har således også et sandhedskriterium selv om fiktionen fungerer som en iscenesat illusion der skal overtale en læser. Men fiktionens sandhed er problematisk. 'Hvilken sandhed realismen skal finde, kan man naturligvis ikke dekretere på forhånd', og 'forholdet

mellem virkelighedsbeskrivelse og ideologi er et grundproblem i realismen', Jørgensen 1979 s. 22.

I journalistikken er det til forskel fra fiktionen en konvention at man ikke må digte; journalisten skal give et ærligt og retvisende billede af den virkelighed han beskriver. Journalisten skal gengive fakta som gør læseren klogere. Med faktastoffet træder journalisten ud af rollen som historiefortæller og bliver belærende, Dalviken 2005 s. 179. Det er her den journalistiske historie henter sin relevans.

Den fortællende journalistik består således af baggrund, fakta og handling. Selv om den journalistiske historie har et klart oplysende formål, opfattes ideologien tilsyneladende ikke som problematisk. Journalistik skal tematisere samtidens principielle problemer, Dalviken 2005 s. 183. Dette er den fortællende journalistiks *raison d'être* uanset om der er tale om reportager, portrætter, featureartikler eller interviews, Dalviken 2005 s. 181. Uden forankringen i samtidens principielle problemer bliver den fortællende journalistik til 'stil og underholdning' og efterlader et nyt tomrum, Dalviken 2005 s. 183.

Den journalistiske fortælling beskæftiger sig med andre ord med virkeligheden, dens modus er realisme, og dens relevans- og sandhedskriterier og dermed dens oplysende og belærende formål begrundes med væsentlighed og behandling af 'samtidens principielle problemer'. – En klar parallel til Georg Brandes programerklæring for Det moderne Gennembrud i indledningen til Hovedstrømninger.

Berlingskes portrætserie

Portrætserien eksponeres på to platforme, i avisen og på berlingske.dk/krigen. Serien omfatter 31 soldaterportrætter der præsenteres på nettet som 'en portrætserie om de danske soldater som ikke kom hjem fra Afghanistan: Sådan levede de. Sådan døde de'.

Serien, der blev begyndt den 1. januar 2009, fungerer efter [retningslinjer](#) opstillet af Berlingske Tidendes redaktion. I spillereglerne for *De faldne* står at seriens formål er 'at tage hver enkelt menneskeskabne alvorligt for derigennem dels at vise respekt for soldaternes indsats, dels at give læserne en større forståelse for krigens vilkår ... Sitet skal samle Berlingske Tidendes dækning af konflikten i Afghanistan og fungere som ramme om en generel opprioritering af dækningen ... og nogle af portrætterne ... vil blive udbygget og bragt i Berlingske Tidendes printudgave'.

Avisportrætterne repræsenterer således historier som redaktionen særligt har bearbejdet, og som udgør seriens udstillingsvindue og nye læsers indgang til Afghanistan-sitet. Webportrætterne rummer de samme oplysninger som avisportrætterne, men historierne er layoutet til webben og suppleret med flere fotos.

Portrætserien klassificeres genremæssigt som *portrætter*. Formålet er væsentlighed, at tage den enkelte soldats skæbne alvorligt; det er oplysende, at give læserne større forståelse for krigens vilkår, og det er forankret i samtidens principielle problemer, den danske deltagelse i krigen i Afghanistan.

Portrættet af Rocco

Historien står i søndagsavisens magasinsektion over to opslag på siderne 12-15. Det første opslag (første del) består af en billedfrise, rubrikken, seriens logo, byline med billeder og brødteksten.

Billedfrisen viser fire billeder, Rocco som spæd (1983), Rocco i underskolealderen med sine søstre, Rocco på toppen af en tank på Tøjhusmuseet og det officielle foto af Rocco i uniform.

Rubrikken, "Han var en gave til os alle" (med citationstegn) står som et bredt sort sørgelbånd med negativ skrift tværs over opslaget kun brudt af seriens logo.

Bylinen viser portrætter af de to journalister og deres navne.

Brødteksten omfatter en manchette hvori de første tre ord, 'Sådan levede han' er fremhævet med rødt. Teksten løber i fem afsnit med fedt fremhævede indledningsord over otte korte spalter. Et citat er fremhævet i teksten, "Mange mennesker kan en masse ord om, hvad de kan, og hvad de vil. Men nogen gør noget. Christian gik forrest – hver gang", og i sjette spalte findes en kort punktopstillet biografi over 'Overkonstabel Raaschou'.

Rubrikbåndet fortsætter på det følgende opslag (anden del) med overskriften 'Ridderen fra Vodskov'. Brødteksten er brudt af et billede fra begravelsen, teksten består af tre afsnit. I manchetten fremhæves ordene 'Sådan døde han' med rødt. Den modstående side domineres af det officielle billede af Rocco i ørkenuniform. Den yderste højre spalte rummer listen over de 31 faldne danske soldater og et henvisningslogo til web-tv med teksten "'Din søn er død" – Lasse Harkjær, Livgardens chef, om den værste besked".

Analyse af fortællingen om Rocco

Portrættets første del følger i tekst og billeder Rocco fra hans fødsel i 1983 til hans begravelse i hjembyen 24 år senere. Begivenhederne foregår helt overvejende i Danmark under Roccas opvækst i et dansk middelklasse provinsmiljø i perioden 1983-2008 i den nordjyske by Vodskov. Anden del peger glimtvis mod Afghanistan, men rummer i øvrigt feltpræstens portræt af Rocco uden tid-rum-indikatorer.

Første del af Roccas historie fortælles med begyndelse, midte og slutning. Begyndelse og slutning er reportage fra Roccas begravelse i Vodskov den 11. april 2008. Midten fremtræder som en koncentreret beskrivelse af den unge mands barndom og udvikling, hans beslutning om at tage til Afghanistan, og nogle få ord om Afghanistan hvor Rocco var soldat fra februar til slutningen af marts. Det samlede portræt indeholder et markant hul: det overlades til læseren at forestille sig hvordan Rocco dør.

Plot

Peter Brooks beskriver i *Reading for the Plot*, kapitel 4, en dynamisk model for plot i fiktion. Modellen er også anvendelig for ikke-fiktive plots, Hejlsted 2007, s. 45. Brooks' teori om plot handler om fortællingens udfoldelse mellem begyndelse og slutning, og dermed vores måde at skabe mening og sammenhæng på.

Vores lidenskabelige behov for mening styres af en drift mod fortællingens slutning, "'the passion for meaning" [is] ultimately the desire for the end', Brooks 1984 s. 92. Slutningen lover os 'final coherence', s. 93, og 'a construction of significance', s. 94. Der er ikke tale om en hvilken som helst slutning: 'Yet this must be the right end, the correct end', s. 103. Undervejs i fortællingens plot lurker faren for kortslutning, for heltens for tidlige eller forkerte død.

Den rette slutning tilfredsstiller vores begær, og den udtømmer fortællingens mening fuldstændigt - Brooks taler om at plottets metonymier søger at blive en metafor, s. 106 og 108. Men begæret tilfredsstilles aldrig: 'Any final authority claimed by narrative plots, whether of origin or end, is illusory', s. 109. Tværtimod er det plottets funktion at påtvinge læseren en slutning som påny fører læseren ind i teksten.

Freud har ifølge Books en model af livet som forløb, 'its very narratability' s. 97, der minder om plot i fortællinger. Den drivende kraft er gentagelsen. Vi opsøger ubevidst traumatiske begivenheder, ligesom sjuzettet gentager fabulaen, for at flytte os fra en passiv til en aktiv rolle hvori vi udøver kontrol, s. 98. Freud taler om en gentagelsestvang der tilfredsstiller vores behov for at huske, gentage og på ny gennemarbejde en traumatisk begivenhed. Gentagelsen er forbundet med dæmoni, s. 99, og fortrængning; 'We cannot say whether this return is a return to or a return of: For instance, a return to origins or a return of the repressed', s. 100. Gentagelsen, som den finder sted i en tilbagevenden til teksten/traumet, er 'perverse and difficult' og en del af det dæmoniske, s. 100.

Gentagelsen repræsenterer dødsdriften, driften mod slutningen og en tilbagevenden til normaltstanden før traumet, jf. Freuds definition af et instinkt, 'an urge inherent in organic life to restore an earlier state of things', s. 102. I modsætning til dødsdriften kaldes begæret efter mening, forløsning og dermed afspænding lystprincippet der styrer læseren frem i teksten mod den rette slutning/død.

Kun Roccas begravelse kan betegnes som en kronotopisk begivenhed, og som en sådan er det i begravelsen plottets kræfter udfolder sig. Dette understreges af fortællingens sjuzet der følger fabulaen – Roccas unge liv fra 1983 til begravelsen i 2008 - med en enkelt afvigelse, at beretningen om Roccas liv indledes med et citat fra præstens tale ved begravelsen, ligesom

også første del af portrættet afsluttes med et citat fra præstens tale og en fortællerkommentar. Præsten Erik Boye siger afsluttende

“Christian er død, og det er forfærdeligt. Der er alt for meget han ikke får prøvet. Alt for meget han ikke kommer til at opleve sammen med jer. Og det gør ondt. Det gør ondt, fordi han er død ung. Og når man er ung, så skal man ikke dø. Så skal man leve. Det gør ondt, fordi han er død i krig. Spørgsmålet rejser sig uundgåeligt, om det var det værd? Det svarede Christian vedholdende ja til. Han ville gøre en forskel. Og det skulle være som soldat”.

Præsten rejser spørgsmålet om Roccas tidlige død er meningsfuld. Efter gentagne benægtelser svarer præsten bekræftende på Roccas vegne – ‘han ville gøre en forskel’ - og fortællerne forstærker bekræftelsen med en lapidarisk gentagelse. Men benægtelsen, at Roccas død var meningsløs, lurer i baggrunden.

Fortællingens plot er derfor om Roccas tidlige død er meningsfuld vejet op imod alt det liv han ikke nåede at udfolde.

Slutningen af første del sender os med den noget indholdsløse formel, at ville gøre en forskel, tilbage til teksten, og giver anledning til en række spørgsmål: Hvilken forskel ville Rocco gøre som retfærdiggør hans tidlige død? Hvilken norm er fortællingen en afvigelse fra - og med Brooks, hvem oplever en traumatisk begivenhed som der vendes tilbage til, og hvori består det fortrængte?

Feltpræsten Thomas Østergaard Allmann besvarer nogle af disse spørgsmål i portrættets anden del hvor han uddyber meningen med Roccas liv, og dermed hvilken forskel Rocco gjorde.

Både i rubrikken, ‘Ridderen fra Vodskov’, og i manchetten betegnes Rocco med prædikatet en moderne ridder. Den moderne ridder er ifølge feltpræsten ikke tragisk; han er som soldat bevidst om dødens mulighed. Rocco er ateist, og en åndsperson der samtidig er en ‘gerningens mand’. Rocco er en ‘vanddråbe af den vesterlandske kultur’ der handler om et fælles frihedssyn og om fælles sange, traditioner, litteratur og musik.

Rocco efterlod et citat fra Orwells *Animal Farm* hos præsten, “People sleep peaceably in their beds at night only because rough men stand ready to do violence on their behalf”. Citatet sammenfatter i følge fortællerne Roccas mening med sin egen ‘kamp for fred og frihed’, og ‘livet som soldat blev en forsvarskultur og ikke en krigskultur’. Allmann uddyber:

“Christian elskede ikke krigen. Han elskede friheden – derfor gik han i krig. Christian hadede ikke Afghanistan. Han elskede sit fædreland – derfor gik han i krig. Christian elskede sine søstre, sin bror, sin familie og sine venner. Derfor mente han, at svaret på terrortruslen var at forsvare dem. Det vil sige, at han var bevæget af kærlighed, før han var bevæget af had. Den vinkel er en kristen vinkel, for det er ridderens vinkel og ikke selvmordsterroristens vinkel”.

Tilværelsen som udstationeret soldat i et fjernt og farligt krigsområde er en skelsættende oplevelse som man skal prøve for at forstå. For nogle er oplevelsen traumatisk, for andre ikke. Allmann skildrer ikke udstationeringen som traumatisk for Rocco, men tvært i mod som meningsfuld. Feltpræsten blander almene betragtninger over tilværelsen som dansk soldat i Afghanistan og ‘den vesterlandske kultur’ med sin karakteristisk af ‘Christian’ (Rocco) således at teksten – under ridder-rubrikken - fremstiller en idealisering af soldaten Roccas skæbne.

Riddermetaforen henviser til middelalderens verdslige ridderdigtning der fremstiller ridderen som et menneskeligt forbillede: ædel, selvopofrende, tapper, altid villig til at kæmpe for sin tro, sin konge, sin dame og det fattige folks befrielse fra undertrykkelse, Verdenslitteraturhistorie bind 2 s. 239-40. Ridderdigtningen var aristokratisk og båret af store heltes store prøvelser og dybe følelser.

Præsten Allmann tilføjer for egen regning – vi får at vide at Rocco er ateist - et kristent livssyn til riddermetaforen, og han moderniserer den ved at henvise til nutidige opofrende filmhelte der for præsten åbenlyst er en del af virkeligheden og ikke af underholdningsindustrien. Den stærke afklarethed som giver Roccas liv og død mening, tyder ikke på at Rocco lå under for fortrængt dæmoni. Roccas død er snarere en traumatisk begivenhed for Allmann som - med Brooks - professionelt husker, gentager og fortolker Roccas død. Han tilføjer den en mening

fordi han selv har behov for mening i fortællingen om Rocco - og fordi det vel er præsters funktion at gøre døden meningsfuld. Hermed gør feltpræsten Rocco til helt og en eksemplarisk personlighed for dansk krigsindsats og for ædle, kristne og nationale motiver, en *type* der 'er en syntese af det generelle og det specifikke', Hejlsted 1995 s. 344.

Hejlsted karakteriserer i 'Hinsides den glade nihilisme', Hejlsted 1995, det postmoderne som de store fortællingers død (Lyotard), dvs. at 'der ikke længere eksisterer store gyldige frigørelsesprojekter, ingen overgribende mening, men mange små fortællinger der hver for sig er meningsfulde', og som subjektets opløsning, dvs. at subjektet er blevet en position i sproget. I dette lys kan man sige at feltpræsten indskriver Rocco i en før-moderne, konventionel verden båret af substansstænkning, entydige sandheder og store fortællinger der rækker tilbage til middelalderen.

Hvis denne statiske, konventionelle verden er et billede på det samfund der i alliance med USA fører krig i Afghanistan, repræsenterer den samtidig den norm som Roccas - og de øvrige danske soldaters - død er en afvigelse fra. Det er denne begivenhed der er traumatisk for det officielle, krigsførende Danmark - og som har brug for at blive husket, gentaget og tilført kollektiv mening, jf. Brooks. Konflikten mellem den individuelle soldats liv og død bliver til et kollektivt traume om muligheden for krigens meningsløshed og fordømmelse. Hvor mange danske soldater skal sætte livet til i en krig, der ikke i overskuelig fremtid ser ud til at kunne vindes, før folkestemningen tipper fra accept til modstand?

Det paradigmatisk punkt er det sted hvor plottet udgår fra, Hejlsted 2007 s. 66. I fortællingen om Rocco kan det bestemmes til Roccas beslutning om at blive professionel soldat. Skal man nærmere bestemme paradigmet, 'det felt af symbolske generaliseringer, der styrer vores orientering i [tekstens] verden', op. cit. s. 66, må det omfatte de værdier som feltpræsten fremhæver: frihed, fædrelandskærlighed, familiefølelse, de kristne værdier og troen på at man forsvarer sine nære i det fjerne. Alt i alt vel nationalromantiske, nationalliberale og kristne værdier fra det 19. århundrede.

Sammenfattende vil jeg beskrive plottet i portrættet af Rocco som journalisternes og dermed avisens bestræbelse på at tilføre Roccas død mening ved at skrive den tragiske begivenhed ind i en nationalromantisk eller politisk opportunistisk kontekst der begrundet fortsat krigsdeltagelse, som kan sikre fortsat hvervning af danske soldater til udenlandsk krigstjeneste og en fortsat folkelig opbakning til krigen i Afghanistan. Teksten er afrundet og lukket med feltpræstens fortolkning af meningen med Roccas død som ridderlig og forankret i vestlig kultur. Portrættet gentager den traumatiske begivenhed som den heroiserer og dermed afdæmoniserer. Tekstens gåde - det narrative begær - er spørgsmålet om hvilke motiver der driver en dansk soldat til krigsdeltagelse. Tekstens svar er at Rocco opfattede krigen som en frihedskrig, og at Rocco deltog for at forsvare den familie han elskede mod terrortruslen. Det narrative begær tilfredsstilles med en enkelt undtagelse, teksten beretter ikke omstændighederne ved dødsfaldet. Alt i alt understøtter denne foreløbige konklusion min hypotese.

Karakterer

En karakter er summen af karakterindikatorer og deres indbyrdes relationer, Hejlsted 2007 s. 104. Karakterindikatorerne er egenskaber der knyttes til et egennavn gentagne gange. Egenskaberne bliver til prædikater og indikatorer for sandhed, op. cit. s. 101. Karakterer er åbne konstruktioner med store mængder af tomme pladser, der kan fortolkes ud fra grundlæggende forskellige opfattelser af, hvad mennesker er, op. cit. 110.

I portrættet af Rocco bliver det litteraturvidenskabeligt (men ikke etisk) uvæsentligt at Rocco er en virkelig person. Opgaven i det følgende er formelt at analysere Rocco som en fiktiv karakter, dog begrænset til de væsentligste indikatorer.

Rocco karakteriseres af de to journalister, der referer præsterne, som karakteriserer Rocco.

Fortællernes direkte karakteristik refererer personlige egenskaber hos Rocco. Fortællerne markerer distance ved anvendelsen af Roccas fulde navn når Rocco omtales som soldat, men fornavn i den civile del af Roccas liv. Fortællerne skifter stil fra beretningen om den civile Rocco til fortællingen om den officielle soldats død. Fortællerne fremhæver Roccas kompromisløshed, fædrelandskærlighed (Dannebrog) og idealisme. Sidste afsnit af portrættets anden del

indledes med en hyperbel, 'Christian var drevet af en retfærdighedsfølelse, der var større end ham selv', og afsnittet afsluttes af fortællerne med en officiel fanfare:

'Det var med den bevidsthed, Christian Raaschou gik på mission i forreste geled den 31. marts 2008 i Den Grønne Zone i Helmand-provinsen. Han vendte ikke levende tilbage.'

Her får vi både Roccas fulde navn, 'på mission i forreste geled' der konnoterer fodfolk (geled) og officiel sendelse (mission), et hul i fortællingen (missionen og omstændighederne), og resultatet med lapidarisk underspillet neutralitet.

Feltpræstens karakteristik af Rocco i anden del blander egenskaber ved Rocco med generelle betragtninger af ideologisk karakter der spænder fra almengørelse, 'en ung mands død' (ikke Rocco), 'soldaterne' osv. til Rocco som eksempel på fælles værdier i den vestlige kultur, der spænder fra underholdningsindustriens helte til den store litteratur, bl.a. Homer, Bibelen og Shakespeare. Han karakteriserer Rocco som et forbillede, en åndsperson der er drevet af retfærdighedsfølelse, fædrelandsfølelse, familiefølelse og kærlighed og af kristne værdier selv om Rocco var ateist.

Det er nærliggende at opfatte præstens karakteristik af Rocco som den prædiken han gerne ville holde og måske har holdt for soldaterne i Afghanistan over Rocco. En prædiken er ifølge fremmedordbogen en forkyndelse af religion – eller en vidtløftig og trættende tale.

Den indirekte karakteristik af Rocco handler efter Rimmon-Kenan om analyse af karakterens handling, tale, miljø og analogier, Hejlsted 2007 s. 111.

Rocco er død som 24-årig, og han afsætter ikke mange spor i handling eller tale. Men han efterlader et citat fra *Animal Farm* hos feltpræsten, jf. side 4. Fortællerne fortolker citatet for læseren, 'Heri så Christian Raaschou meningen i sin egen kamp for fred og frihed'. Dette udtryk for indre syn på Rocco kan være i overensstemmelse med Roccas mening, men citatet kan tolkes anderledes og mere aggressivt hvis man lægger vægt på de rå men (eng. 'rough men'), og tror at Rocco identificerer sig med dem. I så fald er der ikke tale om fred og frihed, men om at Rocco sammen med andre rå typer påtog sig ansvaret for at forsvare den civile befolkning, ikke nødvendigvis i Danmark, men i Afghanistan hvor de civile er truet.

Analogier sætter fokus på eller øger styrken af et karaktertræk, Hejlsted 2007 s. 115. På Roccas officielle foto bærer han midt på brystet en mærkat med navnet Rocco. Rocco er en dukkeført talende bæver i tv-serien *Dolph & Wulff* med venner fra 2006 skrevet af den danske stand-up-komiker Mikael Wulff. Rocco er ifølge [forfatteren](#) opkaldt efter en italiensk pornostjerne. Rocco taler engelsk iblandet dansk. Rocco er pervers og sexfikseret, og han hævder at have haft samleje med bl.a. Mads Mikkelsen, Hanne-Vibeke Holst, Marianne Jelved, Vatikanet, Gajolpastiller, fiskekuttere, køer, oste, Nationalmuseet, præster, vinduer m.fl.

Rocco har selv valgt sit kaldenavn, og dermed er det sandsynligvis tættere på personen Christian Raaschou end andre oplysninger i portrættet. 'Rocco' associerer til ungdommelig mandehørm, sexoptagethed og en vild barok og anarkistisk humor som karakteriserer det sociale miljø blandt de unge udstationerede soldater som Rocco har været en del af.

Det er påfaldende at kaldenavnet ikke indgår i Berlingske Tidendes portræt. 'Rocco' konnoterer en helt anden verden end den moderne ridder som feltpræsten skriver ham ind i. Læses citatet fra *Animal Farm* (!) på baggrund af *Rocco the beaver* forekommer det mere velbegrundet at se Roccas optagethed af *the rough men* snarere end af de fredeligt sovende civile. I dette lys bliver Aallmanns fortolkning ikke alene et misbrug, men en fordrejning med det sigte at fremstille Rocco som repræsentant for det officielle Danmark. Rocco er snarere en almindelig ung mand med drømme og vilde projekter der lider en tilfældig og unødvendig død fjernt fra hjemlandet.

Sammenfattende udstyrer portrættet af Rocco den unge soldat med de egenskaber som det officielle Danmark gerne ser. Han er på samme tid almindelig i sit miljø og i sin kærlighed til sin familie, og han lever op til idealet om den bevidste, selvopofrende, frihedselskende, retfærdighedssøgende og fædrelandskærlige unge soldat. Portrættet lægger vægt på Rocco som type og på de værdier han repræsenterer for fortællerne, for forsvaret og i det officielle Danmarks selvforståelse. Den vilde, sexfikserede *Rocco the beaver* er fraværende. Også denne konklusion bekræfter hypotesen.

Fortæller

Portrættet af Rocco er forfattet af to journalister som også udgør portrættets implicite forfatter (fortællingens organiserende princip) og portrættets fortællere. I ikke-fiktive fortællinger er afstanden mellem forfattere og fortællere kortere end i fiktion.

De to fortællere beretter i 3. person med udvendigt syn. Der er dog passager hvori det er vanskeligt at afgøre om der også anlægges indre syn, jf. 'Christian var drevet af en retfærdighed, der var større end ham selv', og 'Heri så Christian Raaschou meningen i sin egen kamp for fred og frihed'.

Fortællerne anlægger bagudsyn; portrættets anledning er Roccas død og begravelse som fandt sted næsten to år før portrættet publiceres. De to journalister må overvejende karakteriseres som eksplicite og begrænset alvidende fortællere.

Journalisterne karakteriserer Rocco gennem præsterne og kilder der har kendt Rocco. Præsterne er primære kilder, Erik Boyes prædiken fra begravelsen bærer indledning og afslutning af portrættets første del, og stort set hele anden del er citat af feltpræsten eller dennes dækkede direkte tale.

De to fanfareagtige slutafsnit fremhæver den alvor som præger portrættet og som bidrager til portrættets officielle karakter. Man kan hævde at en ung mands meningsløse død bør stemme fortællerne til alvor. Men her over for står anvendelsen af en rubrik som nærmer sig klicheen, "Han var en gave til os alle", og 'Ridderen fra Vodskov' som kunne opfattes ironisk.

Samlet set optræder de to fortællere tilbagetrukket når de lader præsterne og familien berette - og meget synligt når de opsummerer præsternes karakteristik af Rocco.

Modi

Modus betegner hvordan fortællingen fremstilles, Hejlssted 2007 s. 152. Modus handler om fortællingens unikke kombination af koder, og formålet med analysen af modi er dels at gennemføre en stilistisk analyse af ord, troper og figurer og syntaks, dels at sammenfatte analysen af Roccas portræt, op. cit. s. 155.

Analysen af portrættet af Rocco kan begrænses til signifikante træk og afvigelser fra det normale journalistiske sprog som læseren er vant til at finde i Berlingske Tidende.

I portrættet omfatter det normale avissprog den del af teksten som er skrevet af de to journalister, mens feltpræstens tolkning, der fylder det meste af portrættets anden del, afviger.

Det journalistiske sprog er et moderne letlæseligt dansk med et ordforråd der kun rummer få fremmedord eller specielle ord. Stilistisk er den væsentligste afvigelse i det journalistiske sprog skift i rytme. Beretningen om Roccas civile liv er præget af hoved- og bisætninger i almindeligt hverdagsprog med adverbier og adjektiver. Ordvalget i omtalen af den officielle begivenhed, Roccas begravelse, og de få afsnit om hans militære liv er skrevet i korte hovedsætninger, evt. to hovedsætninger bundet sammen af en konjunktion. De korte afsluttende afsnit er lapidarisk prægnante.

I portrættets anden del dominerer en helt anden, ikke-journalistisk stemme. Feltpræstens sprog skifter, selv hvor der er tale om enkelt hverdagsprog, mellem det abstrakte og det konkrete der handler om Rocco. Præsten taler i lange sætninger, og han anvender arkaiske ord, f.eks. 'gerningens mand' og 'besynger'. Hans eksempler er præget af metaforer og varierede gentagelser af parallelle led (paratakse). Præsten anvender metaforen 'en vanddråbe af den vesterlandske kultur' om Rocco. Metaforen uddybes med yderligere to parallelle metaforer der har vand til fælles med hovedmetaforen: 'vi er alle sammen en del af et hav' og 'vi deler grundvand'. Præsten giver tre eksempler på det fælles vand i tre parallelle sætninger. Den første består af en tung og ordrig opremsning af tre led. Den næste sætning, der indledes med 'Vi kan mærke det ...', rummer to led, fællesskabet i litteratur og musik. Den tredje sætning der handler om en fælles vesterlandsk følelse af offervilje, indledes også med 'Vi kan mærke det ...'. Sætningen forsætter med endnu tre parallelle led fordelt på to sætninger: '... når vi går i biografen og pludselig græder over stor offervilje.[/] Hvad enten det er Clint Eastwood, Bruce Willis eller Mel Gibson i "Braveheart", som er klassiske panderter til en soldats kald,[/] så bliver vi bevæget over en mand, der kaster sig ud foran en kugleregner for at redde en datter'. - Der er langt fra vanddråben af den vesterlandske kultur til manden der kaster sig ud i kugleregneren for at redde en datter.

Feltpræstens tale kulminerer i den højeste retorik, "Christian elskede ikke krigen. Han elskede friheden – derfor gik han i krig. Christian hadede ikke Afghanistan. Han elskede sit fæderland – derfor gik han i krig ..." osv. jf. citatet på side 4. Præsten anvender fem parallelle antiteser bestående af to præmisser, en positiv og en negativ, og en slutning, ('derfor gik han i krig/forsvarer han sine elskede/er han kristen'). Hele afsnittet bygger op til det ridderligt kristne.

Mens den journalistiske tekst består af genkendelige, samtidige hverdagsmiljøer og personer beskrevet i en realistisk modus, kan feltpræstens moraliserende retorik betegnes som en særlig teologisk forkyndelsesmodus. Man kan med John Chr. Jørgensen 1979, s. 124 diskutere om der er tale om en særlig bibelsk realisme, der med 'sin indbyggede livstolkning [indeholder] en tendens i retning af fortolkningsabstraktion' – eller om feltpræstens tale snarere er et eksempel på figural livsanskuelse hvor 'alt betragtes som tegn på noget andet, og højere'. Det er vanskeligt at finde tegn på det sanselige, det dagligdags eller 'en sikkert eksisterende omverden, noget objektivt', Jørgensen 1979 s. 114, i feltpræstens tale. Tvært i mod er virkeligheden med Platon en afglans af det egentligt virkelige, idéverdenen. Præsten søger ideen og det ophøjede i fænomenet Roccas alt for tidlige død som krigsførende soldat i Afghanistan. Rocco bliver en metafor for alle de danske soldater der risikerer livet i Afghanistan, og dermed tilfører præsten Roccas død mening og betydning.

Feltpræstens fortolkning af Roccas død fungerer som en betydningsbærende erstatning for den begivenhed som forties i portrættet, de omstændigheder hvorunder Rocco døde.

Som læsere tilfredsstilles vores begær af den rette slutning, 'the correct end', Brooks s. 103. Feltpræstens fortolkning giver os en mening, men om den er den rette eller den definitive, kan vi ikke bedømme. Feltpræsten forsøger - som en anden Marlow der skal opsummere Kurtz' visdom, Brooks s. 246 - at udlægge Roccas efterladte citat fra Animal Farm. Men Roccas budskab er lige så dunkelt som Kurtz' "The horror! The horror!", og måske fortæller feltpræsten som Marlow en løgn. Ganske vist i en bedre sags tjeneste, men alligevel løgn der giver Roccas død en konventionel betydning som stiller nationen tilfreds.

Perspektivering og konklusion

Af Berlingskes Afghanistan-sites 31 soldaterskæbner er 17 portrætteret. På alle 17 - bortset fra Rocco - er omstændighederne ved dødsfaldet udførligt og loyalt omtalt. Det gælder også soldater der døde efter vådeskud, under motion eller britisk friendly fire, og tre soldater der i omkom 2002 under demontering af gamle sovjetiske missiler. Flere portrætter indeholder usminket kritik af forsvaret, og i flere beskrives loyalt de vanskeligheder udsendte soldater har det med at vænne sig til et hverdagsliv i Danmark.

Samtlige 16 portrætter befinder sig gennemæssigt mellem den klassiske journalistiske feature og det journalistiske portræt, og kun få indeholder fortællende elementer. Typisk består første del, 'Sådan levede han', af baggrund, fakta og citater, mens anden del, 'Sådan døde han', indeholder refererende handling (omstændighederne ved dødsfaldet). Ingen af de døde soldater er i forvejen kendt i offentligheden og kun få er befalingsmænd. De fleste er med andre ord menige unge professionelle soldater, og de 16 beretninger giver et strejftog gennem almindelige danske hjem der har sorgen over en afdød søn, mand, bror eller kæreste til fælles. Det er meget privat, men også rørende og ind i mellem pinligt når afdøde omtales overdrevent rosende, karakteriseres i klicheer eller optræder på amatørfotos.

Portrættet af Rocco adskiller sig fra samtlige 16 portrætter, som helt gennemgående bygger på citater og dækket direkte tale indhentet gennem research interviews som journalisterne referer loyalt og individuelt. Mens præsterne optræder som primære kilder i portrættet af Rocco, er kilderne i de øvrige portrætter familie, venner og soldaterkammerater, dvs. almindelige uakademiske danskere. I Roccas portræt optræder præsterne som livsfortolkere, præsternes stemmer optager en meget stor del af portrættet, og navnlig feltpræstens medvirken gør Rocco til type, og han tillægges ideelle motiver. Roccas portræt får følgelig et officielt præg, i modsætning til de øvrige 16 portrætter der er båret af nærhed overfor den enkelte familie der alle har mistet en ung mand.

Portrættet af Rocco afviger fra de øvrige portrætter ved anvendelsen af litterære greb: Den sceniske indledning i første del, den klassiske tredeling af første del, feltpræstens forkyndelse og metaforik i anden del, og fraværet af beretningen om omstændighederne ved dødsfaldet.

Det kan konstateres at portrættet af Rocco afviger fra de øvrige portrætter, men ikke hvorfor.

Portrættet af Rocco bekræfter min hypotese om at 'iscenesættelsen og portrættingen af den døde soldat indeholder ideer om soldater, forsvaret og den danske krig i Afghanistan som tilsammen skaber en myte af heltemod og nødvendighed personificeret i portrættet af den døde soldat'. Mens portrættet af Rocco opfylder det journalistiske væsentlighedskriterium i forhold til 'samtidens principielle problemer', nærmer de øvrige portrætter sig mere det interessante, den mere private identifikation – og dermed også et mere underholdende formål.

Litteratur

Peter Brooks, *Reading for the Plot*, Harvard University Press 1984
Linda Dalviken, *Fortellende Journalistik i Norden*, Ajour 2005 (182 NS)
Jon Franklin, *Writing for Story*, Plume, New York 1986 (205 NS)
Annemette Hejlsted, *Fortællingen – teori og analyse*, Samfundslitteratur 2007
Hans Hertel, *Verdenslitteraturhistorie*, Bind 2, Gyldendal 1994
John Chr. Jørgensen, *Realisme*, Borgen 1972 (127 NS)
John Chr. Jørgensen, *Litteraturen og hverdagen*, Borgen 1979 (161 NS)
John Chr. Jørgensen, *Journalistik med stil*, Ajour 2007 (170 NS)
Mogens Meilby, *Journalistikkens Grundtrin*, Ajour 1996 (441 NS)

Websites

www.berlingske.dk/krigen

[http://da.wikipedia.org/wiki/Rocco_\(Dolph_&_Wulff\)](http://da.wikipedia.org/wiki/Rocco_(Dolph_&_Wulff))